

LIETUVOS ANSAMBLIŲ TINKLAS ir ŠV. KRISTOFORO KAMERINIS ORKESTRAS pristato |
LITHUANIAN ENSEMBLE NETWORK and THE CHRISTOPHER CHAMBER ORCHESTRA presents

Kaligrafiniai eskizai

WOLFGANG RIHM
IR
MATTHIAS PINTSCHER

Naujosios muzikos ciklo „Kompozitorių portretai“ koncertai |
Contemporary Music Series “Portraits”

Programos kuratorius | Curator
Vykintas Baltakas

2014 m. vasario 27 d. | 27 February 2014
Šv. Kotrynos bažnyčia | St. Catherine's Church
Vilniaus g. 30, Vilnius

KONCERTŲ PROGRAMA | CONCERT PROGRAMME

19 val. | 7 P.M.

SCHUBERTO ESKIZAI | SCHUBERT SKETCHES

FRANZ SCHUBERT

Simfonija Nr. 5 B-dur

Allegro

Andante con moto

WOLFGANG RIHM. *Ländler* styginiams

Menuetto. Allegro molto – Trio

Allegro vivace

WOLFGANG RIHM

Erscheinung, Skizze über Schubert

styginiams

Am Horizont, Stille Szene smuikui,

violončelei ir akordeonui

Nature Morte – Still Alive styginių orkestrui

Atlieka:

ŠV. KRISTOFORO KAMERINIS

ORKESTRAS

LIETUVOS ANSAMBLIŲ TINKLO

muzikantai:

RAIMONDAS SVIACKEVIČIUS,

akordeonas

RUSNĖ MATAITYTĖ, smuikas

EDMUNDAS KULIKAUSKAS,

violončelė

Dirigentas VYKINTAS BALTAKAS

21 val. | 9 P.M.

NAKTINĖ KALIGRAFIJA | NIGHT CALLIGRAPHY

WOLFGANG RIHM

Frei, nicht schnell klarnetui iš ciklo *Vier Male*

MATTHIAS PINTSCHER

Study I for Treatise on the Veil smuikui ir

violončelei

WOLFGANG RIHM

In drängender Unruhe klarnetui iš ciklo *Vier*

Male

MATTHIAS PINTSCHER

Figura III akordeonui

WOLFGANG RIHM

Sehr langsam, wie aus der Ferne klarnetui iš

ciklo *Vier Male*

MATTHIAS PINTSCHER

Svelto smuikui, violončelei ir fortepijonui

WOLFGANG RIHM

Langsam klarnetui iš ciklo *Vier Male*

Atlieka LIETUVOS ANSAMBLIŲ

TINKLO muzikantai:

ANDRIUS ŽIŪRA, klarnetas

RAIMONDAS SVIACKEVIČIUS,

akordeonas

Trio KASKADOS:

RUSNĖ MATAITYTĖ, smuikas

EDMUNDAS KULIKAUSKAS,

violončelė

ALBINA ŠIKŠNIŪTĖ, fortepijonas

Kaligrafiniai eskizai: Wolfgang Rihm ir Matthias Pintscher

Tęsdamas naujosios muzikos ciklą „Kompozitorių portretai“ Lietuvos Ansamblių Tinklas pristato dviejų koncertų projektą, kuriame šiuolaikinė klasika ir eksperimentinės XXI a. muzikos inovacijos, atstovaujamos Wolfgango Rihmo ir Matthiaso Pintscherio figūrų, jungiamos su XIX a. pradžios muzikos garsų pasauliu – Franzo Schuberto kūryba. Dviejuose koncertuose gretinama dabartis ir praeitis atgyja orkestro ir kamerinio muzikavimo pavidalais. Schuberto kūryba čia atsiduria neatsitiktinai – vokiečių dabarties kompozitoriui Rihmui šio romantizmo atstovo idėjos yra tarsi atskaitos taškas. Kita šio projekto muzikinė sankirta įgyvendinama gretinant Rihmo ir Pintscherio, skirtingų XX a. kartų vokiečių kompozitorių kūrybą.

Plačiu muzikos suvokimu išsiskiriantis **Wolfgangas Rihmas** (g. 1952) laikomas viena svarbiausių figūrų vokiečių moderniosios muzikos terpėje. Tai menininkas, konceptualų požiūrį į šiuolaikinės muzikos tendencijas deklaruojantis ir savo kūryboje, ir intriguojančiuose interviu ar kritiniuose straipsniuose, ir solidžioje knygose, kuriose autorius erudicija skleidžiasi monumentaliomis muzikos ir kitų menų istorijos nuo Antikos laikų žiniomis. Reikšmingu indėliu tapo jo veikla muzikos žurnalo „Melos“ redkolegijos darbe, muzikos patarėjo pareigos Berlyno „Deutsche Oper“ teatre. Karlsruhės muzikos akademijoje dėstantis profesorius, kompoziciją studijavęs Karlheinz Stockhauseno ir Klaus Huberio klasėse, o muzikologijos žinių sėmėsis iš legendinio muzikologo Hanso Heinricho Eggebrechto, Rihmas iš savo kompozicijos klasės mokinių tarpo išskiria vidurinėsios kartos kūrėjus Jörgą Widmanną ir Vykintą Baltaką. Wolfgangas Rihmas yra daugiau kaip 400 muzikos kūrinių autorius, kai kurios jo kompozicijos tapo neatsiejama pokario muzikos istorijos ženklais. Muzikos kritikai Rihmo muziką apibūdina kaip nerimastingą kūrybinį procesą ir nenutrūkstamą grandinę, kurioje tik parašytas kūrinys skatina eiti toliau, tarp skirtingų kūrinių nusidriekia teminės arkos ir gimsta vidinėmis gijomis persipinančios muzikos ciklai.

Paryžiuje ir Niujorke reziduojantis **Matthias Pintscheris** (g. 1971) savo muzikoje ambicingai jungia akademines ir netradicines muzikinių projektų erdves, aktyviai dalyvauja muzikiniame procese kaip kompozitorius ir atlikėjas. Muzika šio menininko gyvenime nuo pat pradžių užėmė ypatingą vietą: vaikystėje jis mokėsi groti fortepijonu, mušamaisiais ir smuiku, būdamas penkiolikos metų dirigavo simfoniniam orkestrui. Vokiečių kompozitorius Werneris Henze devyniolikmetį Matthiasą pakvietė į savo kompozicijos klasę, o dvidešimtmetis Pintscheris jau buvo publikavęs daugiau kaip 60 muzikos kūrinių, įskaitant jo pirmąją operą. Produktivią kūrybinę veiklą šis menininkas derina su dėstymu Miunchene ir Niujorke bei aktyviu koncertiniu gyvenimu, nuo 2013 m. jis vadovauja garsiajam Paryžiaus moderniosios muzikos ansamblui „Ensemble intercontemporain“. Apibūdinami Pintscherio stilių ir jo muzikos skambesį kritikai dėmesį atkreipia į subtilią instrumentuotę, mėgavimąsi aukšto registro harmonijomis ir jautriai plevenančio garso virpesius, jo kūriniuose orkestrui įžvelgiama vėlyvojo romantizmo ir postmodernaus minimalizmo samplaika.

WOLFGANG RIHM

Ländler styginiams

Erscheinung | *Skizze über Schubert* styginiams

Am Horizont | *Stille Szene* smuikui, violončelei ir akordeonui

Nature Morte – *Still Alive* styginių orkestrui

Vier Male

Projekto sumanytojo ir koncertų programos kuratoriaus Vykinto Baltako iniciatyva į pirmajame koncerte atliekamą Schuberto simfoniją originaliai įpinamas Rihmo „Ländler“ („Lendleris“), kurį rašydamas kompozitorius veikiausiai mėgino perfrazuoti vokiečių liaudies šokį, kaip jis skambėtų urbanizuotoje dabarties aplinkoje. 1979 m. buvo sukurtos dvi lendlerio versijos, viena jų – trylikai styginių, kita – fortepijonui, 1998 m. lendleris aranžuotas styginių orkestrui. Tarsi išderintų styginių skambesys, lėtai besikeičiančios harmonijos dvelkia ir subtilia ironija, ir praeities nostalgija. Šubertiškąją Rihmo muzikos liniją koncerte pratęsia 1978 m. sukurta dviejų dalių kompozicija styginių instrumentų grupei „Erscheinung“ („Reiškinys“).

Kamerinę pjesę „Am Horizont“ (1991, „Horizonte“) Rihmas paskyrė bičiuliui kompozitoriui Mauricio Kageliui 60-ojo jubiliejaus proga. Kompozitoriaus nurodymu, kūrinių atliekantys trys muzikantai scenoje turi sėdėti kaip įmanoma toliau vienas nuo kito. Lengvi, ore plevenantys garsai tarp atlikėjų sklendo tarsi perduodamos žinutės, dinamika balansuoja ties dviejų ir trijų *piano* riba (išskyrus kelis netikėtus *fortissimo*), o pabaigoje tarsi nugrimztama į sapną.

1999 m. Rihmas sukūrė vienuolikos vokalių miniatiūrų su fortepijonu ciklą „Ende der Handschrift. Elf späte gedichte von Heiner Müller“ („Rankraščio pabaiga. Vienuolika paskutiniųjų Heinerio Müllerio eilėraščių“), tarp kurių – antroji daina „Nature Morte“. Tačiau natiumorto vizija kaip įkvėpimo šaltinis vokiečių kompozitoriui jau anksčiau nedavė ramybės – tai 1980 m. tuo pačiu pavadinimu parašyta pjesė styginiams. Energingi styginių kirčiai, aštrūs sąskambiai susilieja į garsų *perpetuum mobile*, tarsi mėgindami pasipriešinti natiumorto statiškumui ir išjudinti priverstinai sustabdytą laiko tėkmę.

Neatsiejama kūrybinio proceso dalimi Rihmui yra bendradarbiavimas su atlikėjais, specifinių garsų išgavimo paieškos, atlikimo kultūra. Meninė bičiulystė su klarnetininku ir kompozitoriumi Jörgu Widmannu paskatino sukurti keletą opusų šiam instrumentui. Tai „Musik“ („Muzika“, 1999), pjesių ciklas „Vier Male“ („Keturi ženklai“, 2000) ir „Vier Studien zu einem Klarineffen-Quintett“ („Keturi etudai klarnetui ir styginių kvartetui“, 2002), dedikuoti Widmannui. Keturių miniatiūrų cikle „Vier Male“ kompozitorius eksperimentuoja su klarneto galimybėmis, manipuliuoja dinamikos kraštutinumais nuo švelnaus *pianissimo* iki audringo *fortissimo* ir mėgaujasi instrumento tesitūros atspalviais, tai atskleidamas aukštųjų natų tviskėjimą, tai pasinerdamas į sodrias žemojo registro gelmes.

MATTHIAS PINTSCHER

Study I for Treatise on the Veil smuikui ir violončelei

Figura III akordeonui

Svelto smuikui, violončelei ir fortepijonui

2004 m. Pintscheris sukūrė savo pirmąją studiją pagal Cy Twombly paveikslų ciklą „Treatise on the Veil“ („Traktatas apie skraistę“). Iš viso buvo sukomponuotos keturios studijos skirtingiems tembrams (2005 m. sukurta

II studija smuikui, altui ir violončelei, 2007 m. – III studija smuikui, 2009 m. – IV studija styginių kvartetui), inspiruotos šio amerikiečių dailininko, kurio darbai

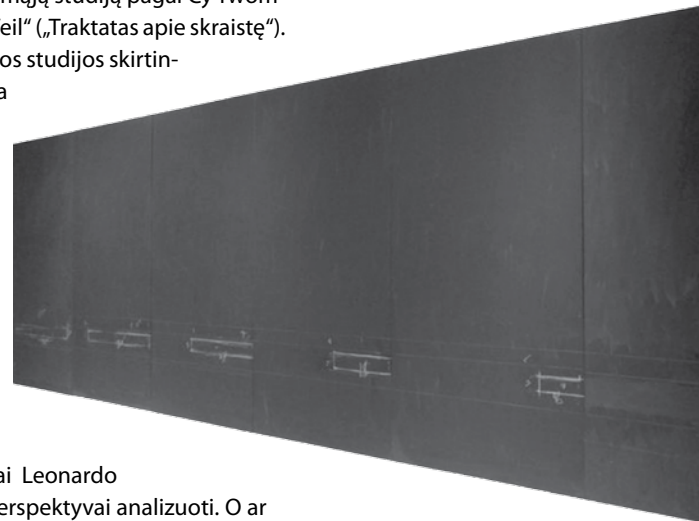
ne tik patraukė kompozitoriaus dėmesį, bet tiesiogiai veikė jo kūrybą bei įkvepia naujiems sumanymams. Anot Pintscherio, tapydamas šį ciklą Twombly savaip perfrazavo žodį *veil* ir

tapatino jį su itališkuoju *velo* – tai Leonardo

da Vinci sukurtas piešimo įrankis perspektyvai analizuoti. O ar įmanoma šį efektą įgarsinti, muzikos sąskambiais išgauti garsinę perspektyvos iliuziją? Būtent tai daro Pintscheris, derindamas skirtingus garsų sluoksnius ir atlikimo technikas.

Vizualiojo meno ir muzikos sankirtą liudija ir 2000 m. sukurta Pintscherio „Figura“ („Figūra“) akordeonui, trečioji pjesė iš penkių kompozicijų ciklo, kurio premjera nuskambėjo 2000 m. Hamburge. Šį ciklą inspiravo šveicarų skulptoriaus ir dailininko Alberto Giacometti kūryba. Jo skulptūrų statiškumas ir plastika tapo vokiečių kompozitoriaus siekiu „įgarsinti“ šio menininko vėlyvuosius darbus.

Ar gali muzika skrieti šviesos greičiu? Į tai Pintscheris pamėgino atsakyti 2006 m. kurdamas fortepijoninį trio „Svelto“ – kompoziciją smuikui, violončelei ir fortepijonui, kurios pavadinimas italų kalba reiškia „šviesos greitis“. Greito tempo muzikinė miniatiūra, praskriejanti tarsi akies mirktelėjimu – tai aliuzija į elfų pasaulį ir Puko, piktosios dvasios, personažą, įkūnytą garsiojoje Shakespeare'o pjesėje „Vasarvidžio nakties sapnas“. Šią kompoziciją Pintscheris paskyrė jos pirmiesiems atlikėjams Juliai, Danieliui ir Jean-Yves'ui.

Universalumu ir menine vaizduote pasižymintis 1994 m. suburtas Vilniaus m. savivaldybės **ŠV. KRISTOFORO KAMERINIS ORKESTRAS** (meno vadovas ir dirigentas Donatas Katkus) – laukiamas svečias Lietuvoje ir užsienyje, pasirodymų surengęs ir garsiose koncertų salėse (pavyzdžiui, Paryžiaus „Théâtre des Champs Elysées“ ar Maskvos P. Čaikovskio), ir tokiose originaliose erdvėse kaip smėlio karjerai. Orkestras koncertavo įvairiuose tarptautiniuose festivaliuose, tarp kurių – „Probaltica“ ir „Wraclawia Cantats“ Lenkijoje, „Tubin“ Suomijoje, „Pärnu“ Estijoje, „Reykholt“ Islandijoje, įvairūs renginiai Vokietijoje („Europäisches Musikfest Münsterland“, „Berlin Jazz“, „Hermann Hesse“, „Mystik und Machine“) ir kt.

Orkestras bendradarbiauja su žinomais Lietuvos ir užsienio solistais – tai dainininkai V. Urmana, K. Avemo, Ch. Castronovo, A. Nigro, V. Noreika, smuikininkai A. Rybakas, J. Israelevitchius, M. Vengerovas, violončelininkai D. Geringas, M. Cliegel, akordeonininkas M. Levickis, pianistai J. Jospehas, M. João Pires, P. Geniušas, T. Honma, marimbininkė L. Maxey, fleitininkė C. Hoytenga ir daugelis kitų; koncertavo diriguojant pripažintiems batutos meistrams, tarp kurių – D. R. Davies, J. Kangas, S. Fraasas, J. Aleksa, R. Alessandrini ir kt.

Iš kitų Lietuvos kolektyvų Šv. Kristoforo kamerinis orkestras išsiskiria ypatingu stilistiniu universalumu, yra pelnęs „barokinio orkestro“ bei retų partitūrų gaivintojo reputaciją, o anot muzikologų, yra „puiki bazė visiems lietuvių kompozitorių sumanymams“. Šiandien orkestro repertuare – daugiau kaip trisdešimtys lietuvių autorių opusai nuo senosios muzikos iki Lietuvos muzikos ir teatro akademijos studentų darbų. Orkestras yra atlikęs beveik visus F. Bajoro, B. Kutavičiaus, O. Balakausko kūrinius styginiams. Ne mažiau dėmesio skiriama ir šiuolaikinei užsienio kompozitorių muzikai – P. Vasko, E.-S. Tüüro, A. Ruoffo, P. H. Nordgreno, R. Sierros, A. Vieru, J. McCabe'o ir daugelio kitų kompozitorių kūriniais.

Founded in 1994 **THE CHRISTOPHER CHAMBER ORCHESTRA** (artistic director and chief conductor Donatas Katkus) is welcome in various Lithuanian stages and abroad, has performed at Paris Théâtre des Champs Elysées and Moscow Tchaikovsky Concert Hall among others. Orchestra has made successful appearances in major festivals and musical events of Lithuania as well as toured extensively abroad, including the festivals Probaltica and Wraclawia Cantats in Poland, Tubin Festival in Finland, Pärnu Festival in Estonia, Reykholt in Iceland and various events in Germany (Europäisches Musikfest Münsterland, Berlin Jazz, Hermann Hesse, Mystik und Machine etc.).

The orchestra collaborates with famous Lithuanian and foreign musicians (for example, singers Urmana, Avemo, Castronovo, Nigro, Noreika, violinists Rybak, Israelevitch, Vengerov, cellists Geringas and Cliegel, accordionist Levickis, pianists Jospeh, João Pires, Geniušas, Honma, flutist Hoytenga and many others). The orchestra has performed under the baton of such distinguished conductors as Denis Russel Davies, Juha Kangas, Stefan Fraas, Jonas Aleksa, Rinaldo Alessandrini and many others.

The Christopher Chamber Orchestra is distinguished by a unique stylistic universalism. The ensemble plays baroque music in an authentic manner; in fact, it initiated the rebirth of baroque music style in Lithuania. The orchestra has performed the greatest bulk of contemporary Lithuanian chamber music, the all compositions for strings by Balakauskas, Kutavičius and Bajoras, much of which is dedicated to the orchestra. No less attention is given to contemporary music written by foreign composers. The orchestra performs compositions by Peteris Vasks, Erkki-Sven Tüür, Axel Ruoff, Pehr Henrik Nordgren, Roberto Sierra, Anatol Vieru, John McCabe and many others.

Lietuvos ansamblių tinklas (LAT) vienija šiuolaikinės muzikos interpretatorius, skiria dėmesį aktualios muzikos atlikimui ir suteikia mūsų šalies muzikantams galimybę specializuotis šioje srityje. LAT siekia remti ir populiarinti naująją lietuvių kompozitorių muziką, kasmet Lietuvos auditorijai pristatyti įdomiausias užsienio moderniosios muzikos kryptis ir kūrėjus bei tapti organizaciškai ir atlikėjiškai stipriu šiuolaikinės muzikos kolektyvu.

LAT veikloje bendradarbiauja styginių kvartetas „Chordos“, „Kristupo“ medinių pučiamųjų instrumentų kvintetas, fortepijoninis trio „Kaskados“, kvintetas „Vilnius Brass“, akordeonininkas Raimondas Sviackevičius, pianistė Rima Chačaturian, kompozitorė ir vokalistė Rita Mačiliūnaitė ir kiti atlikėjai.

LAT bendradarbiauja su Lietuvos kompozitorių sąjunga, Muzikos informacijos ir leidybos centru, Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA), Vilniaus Goethe's institutu, Berlyne veikiančia Karsten Witt muzikos agentūra, planuoja ir rengia bendrus tarptautinius projektus, bendradarbiauja su įrašų leidybos firmomis.

Tęsdami koncertų ciklą „Kompozitorių portretai“ LAT muzikantai Lietuvoje jau surengė kompozitorių Gerhardo Stablerio, Broniaus Kutavičiaus ir Luciano Berio autorinius projektus, pristatė lietuvių kompozitorių 1970–1990 m. kamerinę muziką. Ateityje ruošiami Vladimiro Tarasovo, Johno Woolricho, Mauricio Kagelio ir György Ligeti kūrybiniai projektai.

www.lithuanian-ensemble.net

Initiated by Vyintas Baltakas and Mindaugas Piečaitis, the **LITHUANIAN ENSEMBLE NETWORK** (LEN, artistic director and conductor Vyintas Baltakas) is a Contemporary Music organization connecting professional ensembles, soloists, conductors and composers. LEN stages initiatives as an open platform, open for creative ideas to be professionally realized by the joint efforts of Lithuanian musicians in the form of a united ensemble. The aim of LEN is to cooperate internationally with composers, musicians and organizations, with the mutual interest of introducing fresh ideas into Lithuania and of promoting Lithuanian contemporary music abroad.

LAT co-operates with prominent Lithuanian musicians, for example, Chordos String Quartet, Kristupas Wind Quintet, Kaskados Piano Trio, Vilnius Brass Quintet, accordionist Raimondas Sviackevičius, pianist Rima Chačaturian, composer and singer Rita Mačiliūnaitė and others.

LEN is working with established institutions of contemporary music in Lithuania and abroad, such as Lithuanian Composers' Union and Lithuanian Music Information and Publishing Centre, Lithuanian Academy of Music and Theatre, Goethe-Institut Vilnius, Karsten Witt Musikmanagement Berlin. LEN is arranging the international projects in collaboration with the labels for contemporary music. LEN organises the concerts of contemporary music called the Portraits of Composers. There were presented portrait projects with the music by Gerhard Stabler, Lithuanian composer Bronius Kutavičius, Luciano Berio and chamber music by Lithuanian composers composed in 1970–1990. The future plans include the portraits of Vladimir Tarasov, John Woolrich, Mauricio Kagel and György Ligeti.

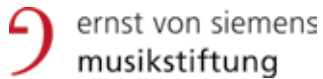
LAT vadovas kompozitorius ir dirigentas **VYKINTAS BALTAKAS** 1990–1993 m. studijavo Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, 1993–1997 m. – Karlsruhės aukštojoje muzikos mokykloje, 1997 m. stažavo Paryžiaus konservatorijoje, 1998 m. – Paryžiaus muzikos tyrimų institute (IRCAM). V. Baltako kūryba įvertinta premijomis tarptautiniuose Darmštado kursuose (1996), tarptautiniame konkurse „de Piano XXème siècle d'Orléans“ (2002), 2003 m. jam įteiktas prestižinis Claudio Abbado prizas, o 2007 m. – Ernst von Siemens *Grants-in-aid*. 2004 m. V. Baltako kamerinė opera „Cantio“ buvo pripažinta geriausia lietuviška muzikinio teatro premjera.

Kaip kompozitorius ir atlikėjas V. Baltakas koncertuoja Berlyno filharmonijoje, Vienos „Konzerthaus“, Londono „Queen Elizabeth Hall“, Paryžiaus „Centre Pompidou“, pakviestas į tokius festivalius kaip „Wien Modern Festival“, „Tanglewood Music Festival“, „Maerzmusik Festival Berlin“, Venecijos bienalė, „Varšuvos Ruduo“, „Musica viva München“ ir kt. Reikšmingas jo bendradarbiavimas su Bavarijos radijo, Berlyno, Vakarų Vokietijos radijo simfoniniais orkestrais ir ansambliais „Ensemble Modern“, „Ensemble InterContemporain“, „Klangforum Wien“, „London Sinfonietta“.

www.baltakas.net

Composer and conductor **VYKINTAS BALTAKAS** (b. 1972) studied composition with Vytautas Barkauskas at the Lithuanian Academy of Music and Theater, with Wolfgang Rihm (composition), Andreas Weiss and Peter Eotvos (conducting) at the Musikhochschule in Karlsruhe, and at Conservatoire National Supérieur and IRCAM in Paris. He was awarded Claudio Abbado Composition Prize (2003) and Ernst von Siemens Grants-in-aid Prize (2007) among others. Baltakas music has been performed at Philharmonic Hall in Berlin, Vienna Konzerthaus, Centre Pompidou in Paris, Queen Elizabeth Hall in London. His compositions have been played by Ensemble InterContemporain, Ensemble Modern, Klangforum Wien, London Sinfonietta, Peter Eotvos, David Geringas and others. As conductor Baltakas has worked with Bavarian radio Symphony Orchestra, Deutsches Symphonie-Orchesters Berlin, Radio Symphony Orchestra Berlin, WDR Radio Symphony Orchestra Cologne, Ensemble Modern, Scharoun Ensemble Berlin (Berliner Philharmoniker) and others. Baltakas' music is published at the Universal Edition Wien.

Rėmėjai | With friendly support of:

Partneriai | In cooperation with:

ŠV. KRISTOFORO KAMERINIS ORKESTRAS

Dėkojame | We are grateful to:

ŠV. KRISTOFORO KAMERINIS ORKESTRAS IR DONATAS KATKUS

Projekto koordinatore | Project coordinator

JURGITA KAZARAUSKAITĖ

Leidinio sudarytoja ir redaktorė | Compiling and editing by:

RIMA POVILIONIENĖ

Wolfgang Rihm nuotrauka: © Universal Edition / Eric Marinitsch,

Matthias Pintscher nuotrauka: © Andrea Medici Baci & Baci Studio NY

Parengta pagal | After:

www.matthiaspintscher.com

www.universaledition.com

www.kristoforas.lt

Išleido | Published by:

LIEUVOS ANSAMBLIŲ TINKLAS | LITHUANIAN ENSEMBLE NETWORK

Spausdino | Printed by:

IĮ Sirma

© Lietuvos Ansamblių Tinklas, 2014

www.lithuanian-ensemble.net